

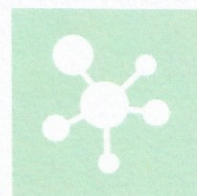

OSLO
8JUN

Mat for fremtiden
Genredigert og uten antibiotika
Gratis dagsseminar i Oslo 08. juni!

[Klikk for påmelding](#)

Saken er produsert og finansiert av Universitetet i Oslo - [Les mer](#)

Mange boller i bunadene

Kjærlighetsekteskap og seksuell frigjøring er ikke nødvendigvis et moderne fenomen. I norske bygdesamfunn på midten av 1800-tallet var det langt mellom jomfrubrudene.

[Kari Andresen](#)
journalist

[Universitetet i Oslo](#)

5.9 2006 05:00

-Den vanligste veien inn i ekteskap i Rendalen rundt 1850 var før-ekteskapelige graviditeter, sier Hans Henrik Bull, som i september disputerer for doktorgraden ved Institutt for arkeologi, konservering og historiske studier på Universitetet i Oslo.

Ved å studere folketellinger og kirkebøker har stipendiaten forsket på bakgrunnen for hvorfor folk i Rendalen i Øst-Norge giftet seg på 1700- og 1800-tallet. 15. september disputerer han med avhandlingen "Marriage descisions in a peasant society".

Ugifte husmannsdøtre

Han forteller at også blant 1700-tallsbrudene var mange gravide. Likevel var foreldrenes innflytelse på barnas valg av ektefelle større og valgene var strategiske. Blant annet var det vanlig at døtre giftet seg i rekkefølge etter alder.

I kampen om brudgommene ble de jordløse husmannsjentene ofte danket ut av bondedøtrene. Mens de fleste bondejenter ble gift, forble to av fem husmannsdøtre ugifte.

På et presset ekteskapsmarked hadde foreldrene kanskje god grunn til å holde ungdommene i klypa. Mange av dem endte som tjenestepiker resten av livet. De husmannsdøtrene som giftet seg, var gjerne eldre og hadde derfor større sjanser til å få barn før ekteskapet, forteller Bull.

Romantisk revolusjon

Hundre år senere hadde unge mennesker fått langt større frihet i valg av ektemake.

"Brudepar i bunad."

- Som en del av det jeg ser som en romantisk revolusjon som strømmet inn over Norge på 1800-tallet, løsrev mange ungdommer seg fra foreldregenerasjonen ved i større grad selv å velge partner, sier Hans Henrik Bull.

- Både blant både husmenn og bønder ble det vanlig at jenta var gravid eller allerede hadde fått et barn når hun sto brud. Folketellinger og kirkebøker viser at halvparten av alle bruder allerede hadde fått barn. En av fem var nå gravide idet de giftet seg. Det hadde heller ikke blitt uvanlig at kvinner lot være å gifte seg med barnefaren.

- I det hele tatt hersket det liten moralsk fordømmelse av praksisen med sex før ekteskapet, sier Bull.

Hadde sine omkostninger

Det er dermed likevel ikke sagt at den romantiske kjærligheten ikke hadde økonomiske omkostninger. Hans Henrik Bull mener personer som i større grad valgte partner ut fra personlig tiltrekning sjeldnere foretok et økonomisk fornuftig valg.

Ekteskap der foreldrene hadde hatt begrenset kontroll med pardannelsen, hadde for eksempel mindre sjanse for å lykkes økonomisk. Ektepar som hadde barn før ekteskapet, hadde lavere sjanse for selv å bli gårdbrukere i voksen alder.

Mot slutten av det 19. århundre og inn i det neste skjer igjen en endring, men da først og fremst i det øvre sosiale laget i bondesamfunnet, sier stipendiat Hans Henrik Bull.

Passende partner

Mens jenter fra husmannstanden og arbeiderklassen fortsetter å bli gravide utenfor ekteskap, ble foreldreautoriteten større for jentene fra bondestanden. Omfavnelsen av det Bull betegner som viktoriaanske kyskhetsidealer betydde slutten på bondedøtrenes seksuelle frihet.

- Det ble nå viktig at ekteskapsinngåelsen foregikk på "riktig" måte. Om en bondedatter likevel skulle bli med barn, ble langt viktigere for foreldrene å få henne gift, og da gjerne før barnet kom til verden, noe man hadde vært mindre opptatt av tidligere.

Hvis en bondesønn gjorde en jente gravid kunne holdningen imidlertid gjerne være den motsatte, særlig hvis de var odelsgutter som foreldrene allerede hadde sett ut en passende partner til.

Bøndene hadde også et ønske om å unngå å gifte seg "nedover" i klassene.

- Det er vanlig å tenke seg den seksuelle frigjøring som en lineær utvikling. Jeg har ønsket å vise at graden av frihet i forhold til seksualitet går i bølger, sier Hans Henrik Bull.

"Historiker Hans Henrik Bull mener graden av seksuell frihet i et samfunn går i bølger."

Forsterker myter om doping blant unge

DEBATTINNLÆGG: Actis og NRK P2-programmet Ekko forsterker to myter om dopingbruk blant unge, ifølge Morten Renslo Sandvik.

Flere dør av kreft på østkanten enn på vestkanten i Oslo

Selv om det er like mange som får kreft i de to delene av byen, er det ikke tilfeldig hvem som dør.

ULIKHET I NORGE

- Døgnrytmelys hjelper mot depressive symptomer

Lys som endrer farge i løpet av dagen reduserer symptomer på depresjon hos pasienter som er innlagt etter blodpropp i hjernen, ifølge dansk forsker.

Forbrant mer med ett stort måltid enn flere små

Det handler ikke bare om hvor mange kalorier du får i deg. Hva og hvordan du spiser kan også være med å bestemme hvor mye energi kroppen forbrenner og hvor mett du føler deg.

NY STUDIE

- Arenaer er enkle mål

Konserthokaler er enkle mål med mange mennesker samlet på ett sted, mener terrorforsker. Mandag ble 22 personer drept i en eksplosjon ved Manchester Arena.

TERROR I MANCHESTER

SAKER FRA VÅRE EIERE

